

ЗНАННЯ І ТЕХНОЛОГІЯ ЇХ УПРАВЛІННЯ У СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Питання знань і їх роль у розвитку науки, суспільства, у сучасному університеті завжди посідало чільне місце у працях науковців різних часів. Проте нині ця проблема набуває все більшої актуальності.

Роль знання в університеті, трансформація його природи досліджені у працях М. Квека, Б. Р. Кларка, С. Курбатова, А. Флекснера та ін. Різноманітні аспекти упровадження технології управління знаннями в організації презентовано у працях відомих менеджерів і науковців сучасності (R. Blunt, D. J. Teese, Б. Мільнер, А. Тузовский, Д. Белл, К. Джпанетто, Е. Уїлер, Т. Кулопулос, К. Фраппаоло, Alavi Maryam, and Dorothy E. Leidner. та ін.

Роль знання на сучасному етапі розвитку суспільства, яке отримала назву К (knowledge) – суспільства, набуває все більшої значущості у діяльності університетів. А отже виникає цілком доречне запитання щодо ролі знань у сучасному університеті?

Звернемося до праць сучасників, предметом дослідження яких є сучасний університет, його діяльність і роль знань. Так, Кларк Бертон, досліджуючи зміни, що відбуваються у діяльності сучасних університетів, звертається до ролі знань. Дослідник зазначає, що «...поки вища освіта має формальну організацію, вона залишається соціальною структурою управління передовими знаннями та методами [1, с. 22].

При цьому К. Бертон зацентровує увагу на те, що сучасне розвинене знання має кілька відмінних рис, які проявляються в усіх академічних організаціях: 1) воно носить спеціалізований характер і цілком складається зі спеціальностей, число яких постійно зростає; широке охоплення знання є головною відмінною рисою інститутів і систем вищої освіти і вимагає для себе особливих форм, незрозумілих тим, хто знайомий з організаційною життєм інших секторів суспільства; 2) зростаюча автономія, послідовне дистанціювання спеціальностей однієї від одної, і від загального знання, переданого в початкову і середню освіту; 3) незмінним завданням залишається відкриття нового знання; 4) знання має масивну спадщину. Знання, на переконання автора, у порівнянні з організаційною діяльністю в інших галузях, це основна матерія, над якою і з якої здійснюється робота в академічних системах; викладання і дослідження – основні способи роботи з цим матеріалом [1, с. 24-39].

У працях Марека Квека порушується не менш вадлива проблема о взаємодії знання, сучасного університету і суспільства. На думку автора, орієнтація на споживача поступово перетворює університети на освітні корпорації, які надають різноманітні освітні послуги. При цьому змінюється й діяльність самих викладачів. Вимога «заробляння грошей» для Університету, з метою його «виживання на ринку освітніх послуг» призведе до того, що представники науково-педагогічної спільноти поступово перетворюватимуться, за словами М. Квека, на підприємців (академічних капіталістів), завдання яких не лише здійснювати викладацьку діяльність, але й проводити дослідження у прикладному спрямуванні [2].

З огляду на це, на сторінках відомих видань з'являються меседжі науковців щодо збільшення наукових досліджень у прикладному напрямі, забуваючи про те, що деякі наукові відкриття – це лише платформа, «старт» для подальших прикладних розробок. Тому все частіше на теперішній час науковці звертаються до праці Абрахама Флекснера «Корисність некорисного знання» (Abraham Flexner «The usefulness of useless knowledge» [3]). За словами сучасників в ессе А. Флекснера, написаним ще в 1939 році, існує позачасова релевантність слів Флекснера. Р. Дижкграф (Robbert Dijkgraaf) у своєму нарисі до книги А. Флекснера описує, як фундаментальні дослідження призвели до серйозних перетворень у минулому столітті та пояснює, чому це є необхідною передумовою інновацій та першим кроком у соціальних та культурних змінах. Він стверджує, що суспільство може досягти глибшого розуміння та практичного прогресу сьогодні і завтра лише шляхом справжньої оцінки та суттєвого фінансування цікавого «прагнення до марного знання» як в науці, так і в гуманітарних науках [4].

Як підтвердження наведемо декілька фраз з книги А. Флекснера: «Ні Максвелл, ні Герц не цікавилися корисністю своєї роботи; така думка ніколи не приходила їм в голову. У них не було ніякої практичної мети. Винахідником з юридичної точки зору був, звичайно, Г. Марконі (винахідник передачі радіосигналів на відстань). ... Герц і Максвелл нічого не могли придумати, але це була їх марна теоретична робота, яку схопив розумний технік, і який створив нові засоби комунікації...» [3]

Зважаючи на все зазначене вище, виникає проблема упровадження у діяльність сучасного університету технології передачі, розповсюдження знань як інтелектуального капіталу закладу. Технологія управління знаннями (Knowledge Management) передбачає такі заходи: визначення, створення, набуття, збереження, розподіл і застосування знань, якими володіє сучасний університет задля покращення якості освіти. Важливим для реалізації Knowledge Management в університеті чи його структурного підрозділу є вибір відповідних засобів.

За результати опрацювання сучасних досліджень у галузі менеджменту, можна стверджувати, що Knowledge Management – це, насамперед, технологія, спрямована на людей, їх розвиток шляхом засвоєння, пізнання і розповсюдження нового знання. Менеджмент знань як інноваційна стратегія управління і прогнозування освіти в університеті сприяє: співробітництву, створенню інновацій, навчанню представників університетської спільноти ділитися накопиченими знаннями й досвідом, створювати експертні знання й ділитися ними як в середині університету, так й за його межами, допомагати університетам-партнерам, налагоджувати нові зв'язки і підтримці вже існуючих для подальшого обміну інформацією. Основним результатом упровадження технології управління знань в університеті є підвищення якості освіти. З такої позиції менеджмент знаннями стає інноваційною стратегією управління і прогнозування розвитку освіти.

Література

1. Clark Burton R. Sustaining Change in Universities. Continuities in Case Studies and Concepts The Society for Research into Higher Education & Open University Press / SL6 2QL / Clark Burton R. – England : McGraw-Hill, 2004. – 212 p.
2. Квек М. Національна держава, глобалізація та Університет як модерний заклад // Ідея Університету: Антологія / Упоряд. : М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибинська ; відп.ред. М. Зубрицька. – Львів : Літопис, 2002. – С. 267-294.
3. Flexner, Abraham. The usefulness of useless knowledge. Princeton University Press, 2017.
4. Reisch G. A.. Abraham Flexner: The Usefulness of Useless Knowledge, with an introduction by Robbert Dijkgraaf. Ethical Theory and Moral Practice, 2017. – 20(5). – PP. 1083-1085.